

శ్రీ తైత్తిరీయోపనిషత్పాఠంభః.

ప్రథమః ప్రశ్నః.

(బ్రహ్మోపాసనాదిభిః సపరికరః)

అనువాకాః. ౧౨. కాండర్షయః - సాంహితీర్దేవతా ఉపనిషదః.

శాంతిపాఠః.

శం నో మిత్రశ్శంసరుణః । ... ఓం శాంతిశాంతిశాంతిః ।

ప్రథమోఽనువాకః.

--* బ్రహ్మధ్యేష్యమాణస్య ప్రత్యూహాశాంతిః *--

౧ హరిః ఓమ్¹ శం నో మిత్ర శ్శం సరుణః । శం నో భవత్సర్వమా ।
శం స ఇన్ద్రో² బృహస్పతిః । శం నో విష్ణు రురుక్రమః³ । సమో బ్రహ్మణే⁴ ।
సమస్తే వాయో । త్వ మేవ ప్రత్యక్షం బ్రహ్మసి । * త్వ మేవ ప్రత్య -
క్షం బ్రహ్మ వదిష్యామి । ఋతం వదిష్యామి । సత్యం వదిష్యామి । శ
న్తామవతు । త ద్వితార్ మవతు । అవతు మామ్ । అవతు వత్తార్మ్ ।
ఓం శాంతిశాంతిశాంతిః ॥ ౧ ॥

సత్యం వదిష్యామి పంచచ ॥ ౧ ॥

ద్వితీయోఽనువాకః.

--* బ్రహ్మధ్యేష్యమాణస్య ప్రత్యూహాశాంతిః *--

౧ శీతోం వ్యాఖ్యాప్తామః । వర్త స్సవరః । మాత్రా బలమ్ ।
సామ సంతానః । ఇత్యుక్త శీతోధ్యాయః ॥ ౨ ॥

శీతోం పశ్య ॥ ౨ ॥

తృతీయోఽనువాకః.

— సహితోపాసనమ్. —

౧ ప్రహ నాయశః । *ప్రహ నా బ్రహ్మవర్చసమ్ । ^౧అథాత స్మగ్ం-
హితాయా ఉపనిషదం వ్యాఖ్యాప్తాయః । పశ్చాత్పథికరణేషు । అధి
లోక మధిశ్శ్యాతిష †మధివిద్య మధిప్రజ మధ్యాత్మమ్ । తా మహానగ్ం-
హితా ఇత్యాచక్ష తే । ^౨అథాధిలోకమ్ । పృథివీ పూర్వరూపమ్ ।
ద్యా రు త్తరరూపమ్ । ఆకాశ స్సస్థిః ॥ ౩ ॥

౨ వాయు స్సన్ధానమ్ । ఇత్యధిలోకమ్ । ^౩అథాధిశ్శ్యాతిషమ్ ।
అగ్నిః పూర్వరూపమ్ । ఆదిత్య ఉ త్తరరూపమ్ । ^౪వైస్వదేవ స్సన్ధానమ్ ।
ఇత్యధిశ్శ్యాతిషమ్ । ^౫అథాధివిద్యమ్ । ఆచార్యః పూర్వ
రూపమ్ ॥ ౪ ॥

౩ అన్తేవాసుర త్తరరూపమ్ । విద్యా స్సస్థిః । ప్రవచనగ్ం సన్ధానమ్ ।
ఇత్యధివిద్యమ్ । ^౬అథాధిప్రజమ్ । మాతా పూర్వరూపమ్ । పితో త్తర
రూపమ్ । ప్రజా స్సస్థిః । ప్రజననగ్ం సన్ధానమ్ । ఇత్యధిప్రజమ్ ॥ ౫ ॥

౪ ^౭అథాధ్యాత్మమ్ । అధరాహనుః పూర్వరూపమ్ । ఉత్తరాహను
రు త్తరరూపమ్ । వా క్స్సస్థిః । జిహ్వ సన్ధానమ్ । ఇత్యధ్యాత్మమ్ ।
^౮ఇతీమా మహానగ్ంహితాః । ^౯య ఏవ మేతా మహానగ్ంహితా
వ్యాఖ్యాతా వేద । సన్ధీయ తే ప్రజయా ప్రశుభిః । బ్రహ్మవర్చసేనాన్నా-
ద్యేన ‡ సువర్గేణ లోకేన ॥ ౬ ॥

* 'సహ' ఇతి ఉదాత్త స్వరపాఠః మహారాష్ట్రీయైః । కైశిక శ్చైత్యైరపృథిః.

† 'జ్యోతిష' మితి. క. పుస్తకం పాఠః సర్వకైరివమేవ.

‡ 'సువర్గ్యేణ' ఇతి మహారాష్ట్రీయాదిషు ప్రసిద్ధః పాఠః.

ప్రతి, రాచార్యః పూర్వనూప, మిత్యధిప్రజం, లోకేన॥ ౩॥

చతుర్థోఽనువాకః.

— మేఘానిధ్యధాపత్రాః —

౧ యశ్చస్తసా మృతభో విశ్వహవః । ఛన్దోభ్యోఽధ్యమృతా-
భృంబభూవ । సమన్దో మేధయా స్పృహతు । అమృతస్య దేవధా-
రణో భూయాసమ్ । ²శరీరం మే విచర్షణమ్ । జిహ్వో మే మధునుత్త-
మా । కర్ణాభ్యాం భూరివిశ్రవమ్ । బ్రహ్మణః కోశోఽసి మేధయా
పిహితః । శ్రుతం మే గోపాయ । ³అవహన్తీ వితన్వానా॥ ౭॥

౨ కుర్వాణా చీర మాత్మనః । వాసాగ్ంస్తి మను గాపశ్చ । అన్న-
పానే చ సర్వదా । తతో మే శ్రియ మావహ । లోమశాం ప్రశుభి-
ప్రసహ స్వాహా । ⁴అమాయన్తు బ్రహ్మచారిణస్సాప్సహా । * ⁵విమూ-
ఽఽయన్తు బ్రహ్మచారిణ స్సాప్సహా । ⁶ప్రమాఽఽయన్తు బ్రహ్మచారిణ
స్సాప్సహా । ⁷దమాయన్తు బ్రహ్మచారిణ స్సాప్సహా । ⁸శమాయన్తు బ్రహ్మ-
చారిణ స్సాప్సహా ॥ ౮॥

౩ ⁹యశోజనేఽసాని స్వాహా । ¹⁰శ్రేయా వస్యసోఽసాని స్వాహా ।
¹¹తంత్యా భగ ప్రవిశాని స్వాహా । ¹²సమాభగ ప్రవిశ స్వాహా ।
¹³తస్మిన్ భగ ప్రవిశాభే । నిభగ్తాఽహం త్వయి మృతే స్వాహా । ¹⁴య-
థాఽఽపః ప్రవతాఽఽయన్తి । యథా మాసా అహర్బరమ్ । ప్రపం-
మాం బ్రహ్మచారిణః । ధాన్త రాయన్తు సర్వత్ర స్సాప్సహా । ¹⁵ప్రత్రితే-
శోఽసి ప్రమాభాహి ప్రమాపద్యస్వ ॥ ౯॥

* విమాయన్తి త్యాది వాక్యచతుష్టయం ద్రావిడైర్నుపకృతే.

✽ వితన్వానా, శమాయన్తు బ్రహ్మచారిణస్సాన్వహః, ధాతరాయన్తు ప్రవృత్తస్సాన్వహాకంచ ౪ ।

పశ్చిమోఽనువాకః.

—*— బ్రహ్మోవాసవాణ్యవ్యాఖ్యాత్యుపాసకమ్. —*—

౧ ¹భూ ర్భువ స్సుభ రితి వా ఏతా స్త్రిస్తా వ్యాహృతయః । ²తా. సాముహ స్త్రితాం చతుర్థీమ్ । మాహాచమన్యకవేదయతే । మహా ఇతి । ³త ద్భ్రహ్మ । స ఆత్మా । అశ్లాన్యన్యా దేవతా । ⁴భూ రితి వా అయం లోకః । భువ ఇత్యన్వరిక్షీమ్ । సుభ రిత్యసా లోకః ॥ ౧౦ ।

౨ మహా ఇత్యాదిత్యః । ఆదిత్యేన వావసర్వే లోకా మహీయన్తే । ⁵భూరితి వా అగ్నిః । భువ ఇతి వాయుః । సుభ రిత్యాదిత్యః । మహా ఇతి చన్ద్రమాః । చన్ద్రమసా వావసర్వాణి జ్యోతిగంషి మహీయన్తే । ⁶భూ రితి వా ఋచః । భువ ఇతి సామాని । సుభ రితి యజుగంషి ॥ ౧౧ ॥

౩ మహా ఇతి బ్రహ్మ । బ్రహ్మణా వావసర్వే వేదా మహీయన్తే । ⁷భూ రితి వై ప్రాణః । భువ ఇత్యపానః । సుభ రితి వ్యానః । మహా ఇత్యన్నమ్ । అన్నేన వావసర్వే ప్రాణా మహీయన్తే । ⁸తావా ఏతా స్పృతస్ర శ్చతుర్థా । చతస్ర శ్చతస్రా వ్యాహృతయః । ⁹తా యో వేద । స వేదబ్రహ్మ । సర్వే ఽస్మై దేవా బలి మావహన్తి ॥ ౧౨ ॥

అసా, లోకో, యజుగంషి, వేద, ద్వేచ ॥ ౫ ॥

వహ్నిః సువాకః.

== మహామాయాత్మాదిగుణక బ్రహ్మోపాసనమ్, కిందిత్ మాత్మదర్శిమధ్యమాధికారిణః. ==

౧ స య ఏహోఽన్తర్హృదయ ఆకాశః । తస్మిన్నయం పు-
రుషో మనోమయః । అమృతో హిరణ్మయః । ^౨అన్తరేణ తాలుకే । య
ఏష స్తన ఇవాన్తలమ్పతే । సేన్ద్రయోనిః । యత్రాసా కేశాన్తో వివ-
ర్జతే । వ్యపోహ్య శీర్షకపాతే । ^౩భూ రిశ్యస్నా స్రుతిత్వతి । భువ
ఇతి వాయూ । ౧౩ ॥

౨ సువ రిత్వాదిత్యే । మహ ఇతి బ్రహ్మణి । ఆప్నోతి సావరాజ్యమ్ ।
ఆప్నోతి మనసస్పతిమ్ । వాక్పతి శ్చక్షుష్పతిః । శ్రోత్రపతి ర్విజ్ఞాన-
పతిః । ఏత త్తతో భవతి । ఆకాశకరీరం బ్రహ్మ । సత్యాత్మ ప్రాణా-
రాశుం మన ఆనందమ్ । శాన్తిసమృద్ధ మమృతమ్ । ఇతి ప్రాచీనయో-
గ్యోపాస్వ ॥ ౧౪ ॥

వాయూ, సమృద్ధి, మేకంచ ॥ ౬ ॥

సప్తమోఽనువాకః.

== పృథివ్యాన్యూపాధిక బ్రహ్మోపాసనమ్, మందాధికారిణః. ==

౧ ^౧ప్రథిస్యన్తరిక్షం ద్యా ర్దిశోఽవాన్తరదిశాః । అగ్ని ర్వా-
య రాదిత్య శ్చన్ద్రమా నక్షత్రాణి । ఆప్త ఓషధయో వనస్పతయ ఆ-
కాశ ఆత్మా । ఇత్యధిభూతమ్ । ^౨అథాధ్యాత్మమ్ । ప్రాణో వ్యానోఽ-
చాన ఉదాన స్సమానః । చక్షు శ్చోన్మ్రం మనో వా క్త్వక్ । చర్మ

* 'దిశః' ఇతి క. పుస్తకపాఠః.

† 'చక్షుశ్చోన్మ్రం మనోవాక్, త్యక్చర్మమాగ్ం సగ్ంస్నావాఽఘ్రిమజ్జా' ఇతి
ప్రవిదాః పతన్తి.

మాగ్ం సగ్ సావా ఒస్థి మజ్జా । ^౩వ్రత దధి విధాయ ఋషీ రవో
చత్ । సాజ్జ్ఞం వా ఇదగ్ం సర్వమ్ । సాజ్జ్ఞేనైవ సాజ్జ్ఞగ్ంస్పృ-
హోతి ॥ ౧౫ ॥

సర్వ, మేకం చ ॥ ౨ ॥

అష్టమోఽనువాకః

++ ప్రణవోహసవమ్ (శుద్ధబ్రహ్మోహసవమ్), ఉత్తమాధికారిణః ++

౧ ^౧ఓ మితి బ్రహ్మ । ^౨ఓమితిదగ్ం సర్వమ్ । ^౩ఓమిత్యేత దనుకృతి
హస్త వా అపర్యతప్రయేత్యాశ్రయన్ని । ఓ మితి సామాని గా-
యన్ని । ఓగ్ం శో మితి తస్మాడి శగ్ంసన్ని । ఓమిత్యధ్వయ్యః ప్రతి-
గరం ప్రతిగృణాతి । ఓ మితి బ్రహ్మ ప్రసాతి । ఓమిత్యగ్నిహోత్ర మను-
జానాతి । ఓ మితి బ్రాహ్మణః ప్రవక్ష్య స్వాహా బ్రహ్మోహాష్మతానీతి ।
బ్రహ్మోహాష్మతి ॥ ౧౬ ॥

ఓం దశ ॥ ౮ ॥

నవమోఽనువాకః.

== ఉపాసకధర్మాః ==

౧ ఋతం చ సావధ్యాయప్రవచనే చ । సత్యం చ సావధ్యాయప్ర-
వచనే చ । తప శ్చ సావధ్యాయప్రవచనేచ । దమ శ్చ సావధ్యాయప్ర-
వచనే చ । శమ శ్చ సావధ్యాయప్రవచనే చ । అగ్నయ శ్చ సావధ్యాయ-
ప్రవచనే చ । అగ్నిహోత్రం చ సావధ్యాయప్రవచనే చ । అతిథయ
శ్చ సావధ్యాయప్రవచనేచ । మానుషం చ సావధ్యాయప్రవచనే చ ।
ప్రజా చ సావధ్యాయప్రవచనే చ । ప్రజన శ్చ సావధ్యాయప్రవచనేచ ।

ప్రజాతి శ్చ స్వాధ్యాయప్రవచనేచ । సత్య మతి సత్యవచా రాధీతః ।
తప ఇతి తపోనిత్యః పౌరుషిష్ఠిః । స్వాధ్యాయప్రవచనే ఏవేతి నాకో
మాద్దల్యః । తద్ధి తప స్తద్ధి తపః ॥ ౧౭ ॥

ప్రజా చ స్వాధ్యాయప్రవచనే చ, మట్టు ॥ ౯ ॥

దశమోఽనువాకః.

++ బ్రహ్మమజ్ఞానసంధ్యజవ్యమస్త్రం బ్రహ్మజ్ఞానప్రకాశః ++

అహం పృథక్స్వరేరివా । క్షీర్తిగి పృథ్విం గిరే రివ । ఊర్ధ్వప-
విత్రో వాజినీన స్వమృత మస్తి । ద్రవిణ్గం సవర్చనమ్ । సుమేధా
అమృతోఽగ్నితః । ఇతి త్రిశిర్కో ర్వేదానువచనమ్ ॥ ౧౮ ॥

అహం మట్ ॥ ౧౦ ॥

ఏకాదశోఽనువాకః.

++ శిష్యమకాసనమ్ ++

వేద మనూచ్యారాద్యోఽస్తేవాసిన మనుశ్చాస్తి । సత్త్వం వదా
ధర్మం చర । స్వాధ్యాయా న్తాప్రమదః । ఆచార్యాయ ప్రియంధన
మాహృత్య ప్రజాతస్తుం మాన్యవచ్చేభీః । సత్యా న్న ప్రమదితవ్యమ్ ।
ధర్మా న్న ప్రమదితవ్యమ్ । కుశలా న్న ప్రమదితవ్యమ్ । భూతైశ్చ న
ప్రమదితవ్యమ్ । స్వాధ్యాయప్రవచనాభ్యాం న ప్రమదితవ్యమ్ ॥ ౧౯ ॥

దేవపితృకార్యాభ్యాం న ప్రమదితవ్యమ్ । మాతృదేవో భవ ।
పితృదేవో భవ । ఆచార్యదేవో భవ । అతిథిదేవో భవ । యాన్యనవ-
ద్యాని కర్తాణి । తాని నేవితవ్యాని । నో ఇతరాణి । యాన్యస్తాకగ్ం
నుచరితాని । తాని త్వయాపాప్యాని ॥ ౨౦ ॥

3 నోఽతరాణి । యేకే చాస్త్వచ్చేయాగ్ంసా బ్రాహ్మణాః । తే-
 మాం త్వయా ౭౭సనే న ప్రశ్వసితవ్యమ్ । శ్రద్ధయా దేయమ్ । అశ్ర-
 ద్ధయా ౭దేయమ్ । శ్రియా దేయమ్ । హ్రియా దేయమ్ । భియా
 దేయమ్ । సంవిదా దేయమ్ । అథ యది తే కంఠవిచికిత్సా నా సృత-
 విచికిత్సా వాస్యాత్ ॥ ౨౦ ॥

4 యే తత్ర బ్రాహ్మణా స్సంఘోశిసః । యుక్తా ఆయుక్తాః । అ-
 బూతా ధర్మకామాస్సుః । యథా తే తత్ర వర్తేర ॥ తథా తత్ర
 వర్తేథాః । అథాభ్యాభ్యాతేషు । యే తత్ర బ్రాహ్మణా స్సంఘోశిసః ।
 యుక్తా ఆయుక్తాః । అబూతా ధర్మకామా స్సుః । యథా తే తేషు
 వర్తేర ॥ తథా తేషు వర్తేథాః । ఏష ఆదేశః । ఏష ఉపదేశః । ఏషా
 వేదోపనిషత్ । ఏత దనుశ్చాసనమ్ । ఏష ముపాసితవ్యమ్ । ఏష ముచైత
 దుపాస్యమ్ ॥ ౨౧ ॥

సాన్విధ్యాయప్రవచనాభ్యాం న ప్రమదితవ్యం, తాని త్వయా -
 పాస్యాని, స్యా, తేషు వర్తేర, స్థనిస్తచ ॥ ౧౧ ॥

ద్వాదశోఽనువాకః.

++ ఉత్తరకాన్తిపాఠకూటః ++

౧ 1శం నో మిత్ర శ్శం వరుణః । శం నో భవత్పర్యమా । శం ప్ర
 ఇన్ద్రో బృహస్పతిః । శం నో విష్ణు రురుక్రమః । 2నమో బ్రహ్మణే ।
 నమస్తే వాయో । త్వమేవ ప్రత్యక్షం బ్రహ్మసి । త్వామేవ ప్రత్యక్షం
 బ్రహ్మవాదిషమ్ । ఋత మవాదిషమ్ । సత్య మవాదిషమ్ । తన్నామా
 వీత్ । తద్వక్తార మావీత్ । ఆవీ న్నామ్ । ఆవీ వ్నక్తారమ్ । ఓం
 శాన్తి శాన్తి శాన్తి ॥ ౨౩ ॥

సత్య మవాదిషం వచ్చుచ ॥ ౧౨ ॥

* ¹శంస, ²శ్చీతాగం, ³సహనా, ⁴యశ్చస్తాం, ⁵భూ, ⁶స్పయః, ⁷వృత్తివ్యో ⁸మిత్వతం, చా¹⁰హం, ¹¹వేదమునూచ్య, ¹²శంసో, ద్వాదశ | ౧౨ |

¹శంసో, ¹¹మహా, ²¹⁻²³ఇత్యాదిత్యోనో ఇతరాణి, త్రయోవిగ్ శతిః | ౨౩ |

ఉత్తరశాంతిపాఠః.

శంసోమిత్రశ్వంసరుణః |అసతు వక్తారమ్ | ఓం శాన్తి శాన్తిశాన్తిః హరిః ఓమ్ |

తైత్తిరీయోపనిషది ప్రథమః ప్రశ్న స్సమాప్తః.

* ద్రావిడాస్తు ఆనందబ్రహ్మభూగ్యాఖ్యవల్లీ త్రియవిక్రమ్ ఏక ఏవ ప్రపాతక ఇత్యాదుః. అథః 'సత్యమువాదిషం పచ్చుచ' ఇత్యన్తాదన పురం సహనావవత్విత్యేతత్సవన్తి.